

सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५

प्रस्तावना : सरकारी वकीलहरूलाई विशिष्टीकरण गरी सरकारी पक्षको प्रतिनिधित्व र प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले यो मापदण्ड बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस मापदण्डको नाम “सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो मापदण्ड २०७४ साल जेठ १५ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस मापदण्डमा,-

(क) “सरकारी वकील” भन्नाले महान्यायाधिवक्ता, नायब महान्यायाधिवक्ता, सहन्यायाधिवक्ता, उपन्यायाधिवक्ता, जिल्ला न्यायाधिवक्ता, सहायक जिल्ला न्यायाधिवक्ता सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले नेपाल न्याय सेवा, सरकारी वकील समूहको अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) “विशिष्टीकृत सरकारी वकील” भन्नाले यो मापदण्डले निर्धारण गरेको विशेष योग्यता, अनुभव र ज्ञान हासिल गरी दफा ८ बमोजिम सूचीकृत भएको सरकारी वकील सम्भन्नु पर्छ ।

(ग) “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको व्यवस्थापन समिति सम्भन्नु पर्छ ।

(घ) “प्रशिक्षण प्रदायक निकाय” भन्नाले राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, न्याय सेवा तालिम केन्द्र, अभियोजन प्रशिक्षण केन्द्र र यस्तै प्रकृतिका कानून तथा न्याय सम्बन्धी प्रशिक्षण प्रदान गर्ने कानून बमोजिम स्थापित स्वदेशी वा विदेशी निकायलाई समेत जनाउँछ ।

३. **सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गरिने** : (१) सरकारी वकीलको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गर्दा मूलतः देहाय बमोजिमको क्षेत्रमा गरिनेछ :-

(क) संवैधानिक कानून,

(ख) सङ्गठित अपराध निवारण सम्बन्धी कानून

(ग) बैंकिङ्ग तथा वाणिज्य कसूर सम्बन्धी कानून,

(घ) कर तथा राजश्व सम्बन्धी कानून,

(ङ) भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानून,

(च) सेवासम्बन्धी कानून

(छ) सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी कानून

(ज) विद्युतीय अपराध निवारण सम्बन्धी कानून

(झ) व्यवस्थापन समितिले समय समयमा निर्धारण गरे बमोजिमका अन्य विषयहरू ।

४. **विशिष्टीकरणका लागि योग्यता र अनुभव** : (१) सरकारी वकीलको विशिष्टीकरणका लागि देहायको योग्यता, अनुभव र प्रशिक्षण प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरेको,

(ख) सरकारी वकीलको रूपमा कम्तीमा पाँच वर्ष काम गरेको,

(ग) विशिष्टीकरणका लागि दफा ५ बमोजिमको पाठ्यक्रममा आधारित प्रशिक्षण पूरा गरेको ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि विशिष्टीकरण गर्नु पर्ने क्षेत्र सम्बन्धी विषयमा कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी सरकारी वकीलको रूपमा तीन वर्षको कार्य अनुभव भएको सरकारी वकील सो विषयमा विशिष्टीकरणका लागि योग्य हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ग) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि सरकारी वकीलको रूपमा तीन वर्षको कार्य अनुभव र कानूनमा विद्यावारिधिको उपाधि हासिल गरेको सरकारी वकील निजले विद्यावारिधि गरेको विषयमा विशिष्टीकरणका लागि सूचीकृत हुन योग्य हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (ग) को प्रयोजनको लागि प्रशिक्षणका लागि सहभागीको मनोनयन गर्दा निजको योग्यता, अनुभव, रुची समेतलाई विचार गरिनेछ ।

(५) एक जना सरकारी वकील बढीमा दुई वटा विषयमा विशिष्टीकरणका लागि योग्य हुन सक्नेछ ।

५. **प्रशिक्षणको पाठ्यक्रम** : (१) दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम विशिष्टीकृत सरकारी वकील तयार गर्नका लागि सञ्चालन गरिने प्रशिक्षणको पाठ्यक्रम व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पाठ्यक्रमको संरचना देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

(क) प्रशिक्षणमा कम्तीमा तीस वटा सत्र हुनु पर्ने,

(ख) प्रत्येक सत्रको समयावधि कम्तीमा एक घण्टा तीस मिनेटको हुनु पर्ने,

(ग) प्रशिक्षणमा विषयसँग सम्बन्धित सिद्धान्तहरू, सो विषयमा भएको न्यायिक अभ्यास, अन्य मुलुकमा भएका अभ्यासहरूको तुलनात्मक अध्ययन समेतका विषयहरू समावेश हुनु पर्नेछ,

(घ) प्रशिक्षणका सहभागीहरूले प्रशिक्षण अवधिमा पाठ्यक्रममा समावेश भएको कुनै एक विषयमा अनुसन्धानमूलक लेख तयार गरी प्रस्तुत गर्नु पर्ने,

(ङ) दफा ६ बमोजिमको योग्यता पुगेका प्रशिक्षकहरूले प्रशिक्षण सत्र सञ्चालन गर्नु पर्ने ।

(३) पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सम्बन्धित विषयको विज्ञ समेत संलग्न रहेको पाठ्यक्रम तयारी समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

६. **प्रशिक्षकको योग्यता** : (१) सरकारी वकीलहरूलाई दिइने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणमा देहायको योग्यता पूरा गरेका विज्ञहरू प्रशिक्षक रहनेछन् :-

(क) महान्यायाधिवक्ता वा नायब महान्यायाधिवक्ता भइरहेको वा भइसकेको व्यक्ति,

(ख) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयको सम्बन्धित विषयको प्राध्यापक,

(ग) कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी सम्बन्धित विषयमा दश वर्ष वा सो भन्दा बढी अध्यापन, अनुसन्धान वा कानून व्यावसाय गरेको व्यक्ति,

(घ) सम्बन्धित विषयमा विद्यावारिधिको उपाधि हासिल गरेको व्यक्ति,

(ङ) वरिष्ठ अधिवक्ता वा अधिवक्ताको उपाधि प्राप्त गरी कम्तीमा पन्ध्र वर्ष सर्वोच्च अदालतमा बहस पैरवी गरी सम्बन्धित विषयको विज्ञको रूपमा स्थापित व्यक्ति,

(च) विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको रूपमा सूचीकृत भएको व्यक्ति ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि सम्बन्धित विषयमा विशिष्ट कानूनविद्को रूपमा ख्याति प्राप्त गरेको व्यक्तिलाई प्रशिक्षकको रूपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

७. **प्रशिक्षण सञ्चालन** : (१) व्यवस्थापन समितिले विशिष्टीकरणका क्षेत्र निर्धारण गरी स्वीकृत गरेको पाठ्यक्रम बमोजिम प्रशिक्षण सञ्चालन गर्न महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले प्रशिक्षण प्रदायक निकायसँग आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

(२) प्रशिक्षण प्रदायक निकायबाट प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सहभागी सरकारी वकीलभन्दा कनिष्ठ कर्मचारीलाई कार्यक्रम संयोजकको जिम्मेवारी दिइने छैन ।

८. **प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन** : (१) प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन देहायका आधारमा गरिनेछ :-

(क) उपस्थिति वापत तीस अङ्क,

(ख) सहभागिता वापत बीस अङ्क,

(ग) अनुशासन वापत दश अङ्क,

(घ) अनुसन्धानमूलक लेख वापत चालीस अङ्क ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन गर्दा सो उपदफाको खण्ड (ग) बमोजिमको अनुसन्धानमूलक लेखको मूल्याङ्कन व्यवस्थापन समितिले गठन गरेको तीन जना सदस्य रहेको विशेषज्ञ समितिले र अन्य विषयको मूल्याङ्कन त्यस्तो प्रशिक्षण कार्यक्रमको संयोजकले गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको आधारमा कम्तीमा असी अङ्क प्राप्त गर्ने सहभागीले मात्र प्रशिक्षणमा सहभागी भएको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नेछन् ।

९. सूची स्वीकृत गरिने : (१) दफा ४ बमोजिमको योग्यता पूरा गरेका सरकारी वकीलहरू मध्येबाट व्यवस्थापन समितिले विषयगत आधारमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको सूची स्वीकृत गरी सार्वजनिक गर्नेछ ।

(२) विशिष्टीकरणको सूचीमा नाम समावेश भएका सरकारी वकीलहरूले सम्बन्धित विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको रूपमा कार्य गर्न सक्नेछन् ।

१०. मापदण्ड हेरफेर गर्न सक्ने : व्यवस्थापन समितिले यो मापदण्डमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

